

Έτος Ε΄.

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ 1877.

Φυλ. ΣΤ΄.

Η ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΕΝΑΥΤΟΥΣΤΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΒΕΤΣΦΑΛΙΑΙ ΕΙΡΗΝΗΣ.

(Συνέχεια).

Ὁ αὐτοκράτωρ, στεφθεὶς ἐν Βονωνίᾳ, μετέβη τῷ 1830 εἰς Γερμανίαν καὶ εἰσήλθεν εἰς Αὐγούστην κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς ἑορτῆς τοῦ Σώματος τοῦ Κυρίου, τῇ 18ῃ Ἰουνίου. Πρώτιστον δ' ἔργον αὐτοῦ ἦτο νὰ προσκαλέσῃ τοὺς ἡγεμόνας εἰς πανηγυρικὴν λειτανεῖαν· ἀλλ' οὔτε ἡ σεβαστὴ πολυτέλεια τῆς εἰσόδου αὐτοῦ, οὔτε ἡ γοητευτικὴ ἰλαρότης τοῦ ἰδίου προσώπου ἴσχυσαν νὰ πείσωσιν εἰς τοῦτο τοὺς Προτεστάντας, δυσαρεστηθέντας μάλιστα, ὅτι ἐζήτει παγιδεῦσαι αὐτοὺς, προτιμώντας τὸν θάνατον, ὡς ἔλεγον, ἢ τὴν συμμετοχὴν εἰς τοιοῦτο εἰδωλολατρικὸν δράμα.

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. ΣΤ΄.)

Συγκροτηθείσης ἔθεν τῆς Συνόδου ἤρξαντο αἱ ὀρησκευτικαὶ συνδιαλέξεις. Οἱ Διαμαρτυρόμενοι ἠτήσαντο ἀναγνῶναι σύγγραμμά τι, τὴν τοῦ Μελάγχθωνος προτεσταντικὴν ὁμολογίαν, συνισταμένην ἐκ δύο μερῶν, ὧν τὸ μὲν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σύμφωνον τῇ Ῥωμαϊκῇ ὁμολογίᾳ, ἤρνεϊτο μόνον τὴν ἀνάγκην τῆς ἐξομολογήσεως, βραιοζόμενον εἰς τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ἡ Ἐκκλησία συνίσταται ἀπὸ μόνον τῶν ἐκλεκτῶν, τὸ δὲ, ἐναντιούμενον πρὸς τὴν Ῥωμαϊκὴν διδασκαλίαν, ἠθέτει τὴν γονυκλησίαν, τὴν εὐχὴν τῶν μοναχῶν, τὴν αὐθεντείαν τῶν ἐπισκόπων, τὴν ἐπισκοπικὴν ἱερατείαν, τὴν παράδοσιν κτλ.—ἐλπίζοντες διὰ τῶν μέσων τούτων νὰ προσελκύσωσι τὸν αὐτοκράτορα. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο, ὅπερ ἐγένετο ἐξάκουστον ὑπὸ τὸ ὄνομα *Αὐγουσταία Ὁμολογία*, παρέδωκεν ὁ αὐτοκράτωρ Κάρολος ὁ Πέμπτος καθολικοῖς τισι θεολόγοις πρὸς ἀνασκευὴν· ἡ ἀνασκευή δ' ἐγένετο τοσοῦτον ἀθλία καὶ ἀδύνατος, ὥστε ἀπέρριψεν αὐτὴν καὶ αὐτὸς ὁ Κάρολος.

συνετάχθη ὅθεν δευτέρα, ἥτις ἀνεγνώσθη τοῖς Διαμαρτυρομένοις· ἀλλ' οὗτοι διαμένουσιν ἀκλόνητοι εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ὁμολογίαν· ὁ αὐτοκράτωρ δὲν ὑποχωρεῖ, καὶ οἱ Διαμαρτυρόμενοι ἡγεμόνες φεύγουσι μένεα πνέοντες κατὰ τῆς Συνόδου. Ἐν τῇ Διαίτῃ ταύτῃ ἀναθεματίζεται ἡ αἵρεσις τοῦ Λουθήρου καὶ αὐστηρῶς ἀπαγορεύεται ἡ περαιτέρω αὐτῆς διάδοσις. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ καρποὶ τῆς Διαίτης ταύτης, ἐπὶ τέσσαρας ὅλους μῆνας διαρκεσάσης, ἐξ ἧς ἀμφοτέρω τὰ μέρη ἤλπιζον τὴν ἑνωσιν· ἐντεῦθεν δὲ προέκυψε παντελὴς χωρισμὸς καὶ πᾶσα ἐλπίς ἐνώσεως ἐξέλιπε.

Τὴν Αὐγουσταίαν ταύτην Ὁμολογίαν οἱ τῶν ἐν Τυβίγγῃ Προτεσταντῶν Θεολόγοι ἀπέστειλαν πρὸς Ἱερεμίαν τὸν Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχην, ἄνδρα ἐπ' ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ περικλεέστατον. Οὗτος αὐτὴν κομισάμενος καὶ ἀκριβῶς ἀνακρίνας, καὶ εὐρὼν αὐτὴν πολὺ τῆς ἀληθείας ἀπέχουσαν, καὶ τὰς ἀποστολικὰς παραδόσεις ὅτε μὲν ἀθετοῦσαν, ὅτε δὲ παρερμηνεύουσιν καὶ παρεξηγοῦσαν, πατρικῶς παρήνευσεν αὐτοὺς, ἵνα τὸ κακόδοξον αὐτῶν φρόνημα ἀποπτύσαντες, εἰς εὐθείαν ὁδὸν ἐπιστρέψωσιν. Οὗτοι δὲ μὴ πεισθέντες, ἀνταπέστειλαν πρὸς τὸν αἰδίδιμον σοφιστικῶς διῆχυριζόμενοι ὀρθῶς καὶ εὐσεβοφρόνως πιστεύειν. Τοῦτο πολλάκις γέγονε, τοῦ Πατριάρχου ἀόκνως καὶ ἀκαμάτως λύσιν τῶν ζητημάτων πρὸς αὐτοὺς ποιουμένου. Τὴν Αὐγουσταίαν Ὁμολογίαν σπουδῇ καὶ δαπάνῃ ἰδίᾳ ἐξέδωκε Γεδεών τις ἁγιοταφίτης ἐν Λειψίᾳ τῆς Σαξωνίας τὸ ἔτος 1758 ὑπὸ τὸ ὄνομα «Κριτῆς τῆς ἀληθείας.»

Οἱ ἐκ τοῦ συμβουλίου ἀναχωρήσαντες δυσηρεστημένοι Διαμαρτυρόμενοι βεβαιωθέντες τὴν μέλλουσαν τοῦ αὐτοκράτορος παραβίαν, καὶ καλὸν καὶ δίκαιον συνάμα ἐνόμισαν ἀντιστῆναι πρὸς ἀπάσας αὐτοῦ τὰς ἀντενεργείας. Διὸ καὶ συγκαλοῦσι κατὰ τὴν 22 Δεκεμβρίου τοῦ 1530 Δίαιταν εἰς Σμαλκάλδην (*Schmalkalden*), ὅπως συσκεφθῶσι τίνι τρόπῳ ἐδύναντο διαφυγεῖν τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον· ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν

λόγου ἄξιον ἀπεφασίσθη κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἐν τῇ Διαίτῃ, ἀνεχώρησαν μὲ τὴν ὑπόσχεσιν νὰ συνέλθωσιν εἰς δευτέραν σύνοδον κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος. Ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ συνετάχθη σύγγραμμα ἀπολογητικὸν ἀφ' ὅλης τῆς Ἀναμορφώσεως πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ζητούσης τὴν συνδρομὴν αὐτῶν καὶ ἐπικουρίαν.

Ὁ αὐτοκράτωρ φοβούμενος ἀπὸ τῆς οὕτω συγκροτηθείσης κατ' αὐτοῦ φάλαγγος, πρὸς δὲ καὶ ἀπὸ ἐπικειμένου ἐξωτερικοῦ ἐχθροῦ, ἠναγκάσθη ἐνδοῦναι κατὰ τι, καὶ ἀνέδειξε πληρεξουσίου τῆς συμβάσεως δύο Ἐκλέκτορας, τὸν τῆς Μογοντίας καὶ τὸν τοῦ Παλατινάτου, οἵτινες προσέφερον αὐτῷ τὴν ἰδίαν αὐτῶν μεσελάθειαν. Οἱ μεσάζοντες οὗτοι ἐπέτρεψαν τοῖς Διαμαρτυρομένοις ἐξάσκησιν ἐλευθέραν τῆς ἰδίας αὐτῶν δοξασίας, ἐπὶ συμφωνίᾳ τοῦ μὴ παραλαβεῖν ἄλλους ἐν τῇ αὐτῶν αἵρεσει· οὕτως ὅθεν ὑπεγράφη ἡ ἐν Νυρεμβέργῃ θρησκευτικὴ εἰρήνη, τοὺς ἐξῆς περιέχουσα ὅροις. «Α. Οὐδενὶ συγκεχώρηται ἡ ἐλευθέρα θρησκευτικὴ συζήτησις ἐκτὸς τοῦ συμβουλίου· καὶ β'. τὰ κράτη τῆς Γερμανίας ἐφείλουσι συνελθεῖν καὶ κανονίσει τὰ τῆς θρησκείας.» Οὕτως ὁ Κάρολος δι' ἀξιολόγου τῶν Διαμαρτυρομένων βοήθειας ἀποφυγῶν τὸν ἐξωτερικὸν κίνδυνον, ἔλαβε καιρὸν νὰ μεταβῇ κατὰ 76ριον τοῦ 1532 εἰς Ἰταλίαν, ἵνα τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ ἐκτελέσῃ.

Κλήμης ὁ ἑξῶτος (Πάπας) καὶ τοὶ ὀργίσθη κατ' ἀρχὰς καὶ ὕψωσε τὴν φωνὴν καὶ ἀπεδυσπέτει, κατένευσεν ἐπὶ τέλους, ἐπὶ τῷ ὄρω, ὅτι οἱ Διαμαρτυρόμενοι ὑποχωρήσουσιν ἐν τῷ μέλλοντι συμβουλίῳ καὶ ὅτι οἱ καθολικοὶ ἡγεμόνες ὑπερασπίσουσι τὴν ἁγίαν ἑδρὰν κατὰ τῶν μὴ ἐνδιδόντων. Οἱ Διαμαρτυρόμενοι, φυσικῶς τῷ λόγῳ, ἐμάνησαν κατὰ τῆς τοιαύτης ἀδίκου συνθήκης, καὶ βεβαίως τὰ πράγματα ἐλάμβανον φάσιν ἐτέραν, εἰ μὴ κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1534 ἀπέθνησκεν ὁ Κλήμης, ὃν διεδέξατο ὁ Καρδινάλιος Ἀλέξανδρος Φαρνέσιος, ὁ γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Παῦλος ὁ γ', αὐτὸς ἐκεῖνος, ὃς ἐκύρωσε τὸ τῶν Ἰησουϊτῶν τάγμα, τὸ δει-

νὸν φόβητρον τῶν Διαμαρτυρομένων, τὴν πραιτωριανὴν αὐτὴν τῆς ποντιφικῆς ἑδρας στρατιάν, τὴν ρομφαίαν αὐτὴν, ἧς ἡ λαοὶς μὲν ἐστὶν ἐν Ῥώμῃ, ἡ δ' αἰχμὴ πανταχοῦ τῆς γῆς !! Ὁ νέος Ποντίφηξ συνεκάλεσεν εἰς Μάντουαν συνέδριον, ὅπερ ὅμως ἀπηγόρευσεν ὁ ἡγεμὼν τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ δι' αὐτὸ ἐκλήθη ἐν Τριδέντῳ, διὰ συγκαταθέσεως Καρόλου τοῦ πέμπτου. Ὁ αὐτοκράτωρ βουλόμενος ἐξασφαλίσαι τὸ κράτος ἀπὸ τοῦ ἐπικρεμαμένου ἐξωτερικοῦ κινδύνου, ἠτήσατο τὴν ἐπικουρίαν καὶ βοήθειαν τῶν Προτεσταντῶν, ἀλλ' οὗτοι τὰς συνήθεις αὐτῶν φωνὰς ὕψωσαν, μηδὲν δεχόμενοι, εἰρὴ ἰθρησκευτικὴ ἐγίγνετο συνθήκη, ἀνεξάρτητος ὅλως τῆς ἐν Τριδέντῳ Συνόδου. Ἡ ἀνάγκη ἔπεισε τὸν αὐτοκράτορα νὰ ἐπιδοκιμάσῃ τὸν συμβιβασμὸν τῆς μεγάλης ταύτης διαφορᾶς διὰ συνόδου τινὸς συγκροτηθισμένης κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐν Ῥαβένῃ· ἐπελήθους τῆς προθεσμίας καὶ ἀρξαμένων τῶν ἰθρησκευτικῶν συζητήσεων, ὁ ἐκλέκτωρ τοῦ Παλατίνου, δογματίζει τὴν κοινωνίαν τοῦ Λουθήρου, τὰς δημοσίους προτευχὰς εἰς γλῶσσαν δημώδη, τὸ ἔγγαμον τῶν ἱερέων. Ὁ Κάρολος διὰ τὰ δόγματα ταῦτα, πρὸς δὲ καὶ διὰ τὴν ἀπουσίαν πολλῶν Διαμαρτυρουμένων ἡγεμόνων, ἦν ὡς ἀνταρσίαν ἐξέλαθεν, ἐκήρυξε πόλεμον, ἄλλους τε πολλοὺς προσκτησάμενος συμμάχους, μάλιστα δὲ τὸν τῆς Ῥώμης Ποντίφικα τὸν πωλοῦντα τότε τὸν οὐρανὸν πρὸς κατοχὴν τῆς γῆς.

Ἀναζητῶν τὴν ἀρχὴν τῆς Ποντιφικῆς ταύτης κοσμικῆς ἐξουσίας, ἧς ἡ ὑπαρξὶς ὑπῆρξε καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας τερατώδους ἀνωμαλίας, βλέπει ἐμφανιζομένην τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν τῶν Παπῶν, ἣτις μεγεθύνεται καὶ αὐξάνει ἐξασθενίζουσα καὶ παραμορφοῦσα τὴν πνευματικὴν ἐξουσίαν ἕως οὗ, τέλος, ἡ ψευδὴς καὶ ματαία αὕτη κατοχὴ βασιλείου ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ καταστρέψῃ τὴν οὐράνιον κληρονομίαν, ἣν δῆθεν ὁ Χριστὸς παρέδωκε τῷ Πέτρῳ καὶ τοῖς διαδόχοις του. Ἐπὶ τρεῖς αἰῶνας, ὁ Πέτρος καὶ οἱ ἐπὶ τῆς ἑδρας τῆς ἀληθείας ἀκολου-

θήσαντες αὐτὸν, τεθαμμένοι ζῶντες εἰς τὰς σκοτεινὰς κατοικίας καὶ τὰς κατακόμβας τῆς Ῥώμης καὶ τῆς Ἀλεξανδρίας, δὲν ἐφαίνοντο εἰς τὰ ὄμματα τοῦ κόσμου, εἰμὴ ὁσάκις ὑφίσταντο σκληρὰς βασάνους! Ναί, οἱ πρῶτοι ἐπίσκοποι, οἱ χριστιανοὶ ἐν γένει ἐκεῖνοι, οἱ ἀποστολικοὶ ποιμένες δὲν ἐξήρχοντο τῶν ὑπογείων, τῶν κρυπτῶν αὐτῶν, εἰμὴ ὁσάκις ἐπρόκειτο νὰ σπεύσωσιν εἰς τὴν διάδοσιν τῆς οὐρανοπέμπτου θρησκείας, καὶ εἰς τὸ μαρτύριον! Ἐκ τῶν πρώτων, 57 ποιμένων τῆς ἐκκλησίας τῆς Ῥώμης οἱ 32 ἐμαρτύρησαν, οἱ δὲ 10 ἀπέθανον ὑπὲρ τῆς πίστεως· οὔτε στρατοκράτωρ Πάπας ὑπῆρχε τότε ἐν τῇ καθόλου καὶ ἡνωμένῃ μία ἁγία καθολικῇ καὶ Ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ, οὔτε Καρδινάλιοι, οὔτε Πρίγκιπες τῆς ἐκκλησίας, οὔτε ὑπουργοὶ, οὔτε αὐλὴ Ποντιφικὴ, οὔτε Βατικανικαὶ δωδεκακισχίλια μεγαλοπρεπεῖς κατοικίαι! Εἰπομεν δὲ ὅτι αἱ κατακόμβαι, τὰ ὑπόγεια καὶ οἱ κρύφιοι τόποι ἔκρυπτον ἀπὸ τὰ βλέμματα τῶν δημίων τὴν θρησκείαν καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνυψουμένην προσευχὴν τῶν χριστιανῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Πλέον ἢ τρεῖς αἰῶνες παρῆλθον οὕτω, κατὰ δὲ τοὺς ἐπομένους ἀνέτειλαν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἡμέραι λαμπραὶ, αἵτινες ἐμετρίαζον καὶ παρηγόρουν τὰ παθήματα τοῦ θυσιαστηρίου. Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία ἐγένετο ἡ τοῦ βασιλείου κράτους θρησκεία, ἀνήγειραν τότε καὶ καθηγίασαν ναοὺς μεγαλοπρεπεῖς, τὸ δὲ θυμιάμα, ὅπερ οἱ χριστιανοὶ ἔκρυπτον ἢ ἀπέφευγον, ὡς ὑπὸ τῆς εἰδωλολατρείας διωκόμενον, εἰσῆχθη, εἰς τὰς ἐκκλησίας.

Ἡ Ῥώμη, εἰς ἣν διατείνονται οἱ ἐν τῷ Βατικανῷ ὅτι ἦλθεν ὁ Πέτρος τὸ 40ν ἔτος Μ. Χ., ἡ πόλις ἐνθα ἐθανατώθη κατὰ διαταγὴν τοῦ στυγεροῦ Νέρωνος, τοῦ πρώτου διώκτου τῶν χριστιανῶν, ἐθεωρήθη ἑκτοτε ὡς τὸ ἱερὸν κέντρον τῆς τῶν χριστιανῶν ἐνότητος. Τὰ ἔθνη πανταχόθεν προσήρχοντο τότε εἰς τὴν νέαν θρησκείαν, οἱ δὲ λαοὶ, ἵνα συντελέσωσιν εἰς τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς

ἐκκλησίας, μετεκρίμζον ἐκαὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν.

Ἡ φιλαργυρία, κατέλαβε τότε τὸν ἐπίσκοπον τῆς Ῥώμης· ἐλησμονήσατε πάραυτα τὴν ἀπλοϊκότητα τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, ἥς ὅλα τὰ ἔθνη ἐξετίμων τὰς ἀρετὰς, τὴν γενναϊότητα καὶ τὴν πτωχείαν· θαμβώθησα ἡ ποντιφικὴ ἱεραρχία ὑπὸ τοῦ πλούτου, ὅν περ ὁ κόσμος κατέθετεν ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ Ποντίφικου, ἠθέλησεν εἰς τοὺς θησαυροὺς τούτους νὰ προσθήσῃ καὶ τὴν ἐξουσίαν, λησμονῶν ὅτι ὁ θεὸς διδασκαλός, ὁδηγήθεις ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ ὄρους, ὅθεν ἐφαίνοντο ὅλα τὰ βασίλεια, δὲν ἠθέλησεν οὐδὲ κἄν νὰ προσέξῃ, ἀλλ' εἶπε τῷ ὑποσχομένῳ αὐπαγε ὀπίσω μου Σατανᾶ. »

Ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐγκοσμίου ἐξουσίας ἔπεισε τοὺς Πάπας νὰ ἐπινοήσωσι τὸ ψευδὲς καὶ ἀνυπόστατον δωρητήριον τοῦ αὐτοκράτορος Μεγάλου Κωνσταντίνου, ὃς παρεχώρει δῆθεν τὴν πόλιν τῆς Ῥώμης εἰς τὸν Πάπαν Σίλβεστρον, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ χρησιμεύσῃ τῇ Ῥωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ ὡς πατριμόνιον ἢ κληροδότημα εἰς ἅπαντας τοὺς ἐπελευσομένους ἐπισκόπους τῆς Ῥώμης· εἶνε παντελῶς ἄγνωστος ἡ ἀκριβὴς χρονολογία τῆς παραχωρήσεως ταύτης, ὃ δὲ εὐσυνείδητος Καρδινάλιος Βαρόνιος εἰς τὰ χρονικά αὐτοῦ δὲν διστάζει νὰ θεωρήσῃ αὐτὴν ὡς ἐπινόημα τῆς ἀγ. Ἐδρας.

Κατὰ τὸ 329 Μ. Χ. μετέφερεν ὁ Μ. Κωνσταντῖνος ἀπὸ Ῥώμης εἰς Βυζάντιον τὴν ἔδραν τοῦ βασιλείου, ἡ δὲ Ῥώμη ἠλλαξε κύριον ἀμέσως, γωρὶς ὁ Πάπας νὰ καταλάβῃ αὐτὴν διὰ στρατῶν, ὧν ἐστερεῖτο τότε· ἐν τούτοις ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης φαίνεται ἡ ἐπιρροὴ τῆς Παπικῆς Ἐδρας ἐφ' ὅλης τῆς χριστιανοσύνης, ἥτις μέχρι τοῦ πέμπτου αἰῶνος ὥφειλε τὴν ἐκούσιον προτίμησιν αὐτῆς εἰς τοὺς ἄλλους ἐπισκόπους καὶ ἀρχηγοὺς τῶν ἀνατολικῶν ἐκκλησιῶν, οἵτινες ἐτίμων καὶ ἐσέβοντο μόνον τιμητικῶς τὰς ἀδελφικὰς ἀποφάσεις τῆς.

Ὅποτε οἱ ἐπίσκοποι τῆς Ῥώμης ἠθέλησαν νὰ καταστήσωσι δούλους τὰ ποίμνια

αὐτῶν, ὁπότεν τὴν οὐρανίαν ἀποστελὴν αὐτῶν ἤρχισαν νὰ μεταχειρίζωνται εἰς γῆ· να συμφέροντα, ὁπότεν ἀντὶ νὰ σπεύδωσιν εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν ἐζήτουν νὰ ὑποδουλώσωσι τὰ πνεύματα τῶν λαῶν, τότε αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς μετὰ πολλοῦ τοῦ θάρρους καὶ τῆς ἀποστολικῆς αὐταπαρνήσεως ἤλεγξαν αὐτούς — Ἀλλ' οὗτοι ἀδιαφορήσαντες καὶ, δυστυχῶς, ἐπὶ τέλους ἀποσχίσαντες ἐκ αὐτοῦ τῆς καθέλου Ἐκκλησίας διεπιδονεῖκταν βῆμα πρὸς βῆμα «τῷ Καίσαρι τὰ τοῦ Καίσαρος ! !» Ὅτι δὲν ἠδυνήθη ἡ Ῥωμαϊκὴ ἔδρα νὰ διαπράξῃ ἐκ τοῦ φανεροῦ καὶ μετὰ παρρησίας, τὸ ἐζήτησε καὶ τὸ κατώρθωσεν ἐπιτυχῶς διὰ τῆς ἀπανταχοῦ διεσπαρμένης ἱερᾶς αὐτῆς στρατιᾶς τῶν Ἰησουϊτῶν, ἣν, ὡς εἶκομεν, Πῦλος ὁ γ' ἐκύρωσεν. Ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου, ἣν ὁ Χριστὸς καθαρῶς καὶ ῥητῶς ἐμπόδισεν, ὑπῆρξεν ὁ μόνος ἐπίμονος καὶ ἀδιλείπτως σκοπὸς τῶν εὐχῶν καὶ τῶν προσπαθειῶν τῶν Ποντιφικῶν τῆς αἰωνίας Πόλεως.

Ἐάν ποτε ἡ ἱστορία ἐν τῇ μεγίστῃ μομφῇ ἦν ὅλοι οἱ αἰῶνες προσῆψαν τῇ Ῥώμῃ, ἀποδείξῃ ἀριδῆλως διὰ τῶν ἔργων, ὅτι, ἵνα ἀνεγείρῃ καὶ αὐξήσῃ τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν, τὸ ἀντικείμενον ὄλης αὐτῆς τῆς μερίμνης, ἐθυσίασε τὴν διὰ τῶν παθημάτων καὶ δεινῶν τῶν πρώτων ποιμένων εἰς τὰς χεῖρας τῆς ἀνατεθείσας πνευματικῆς ἐξουσίας, θὰ ὑπάρξῃ ἄρά γέ τις τότε, ἐκπληττόμενος ἐπὶ τῇ ἀγανακτήσει, ἣν ἐμπνέει τὸ ἱερόσυλον τοῦτο τῆς ἀγίας Ἐδρας ἔγκλημα ; Ὁ τίτλος Πάπας, ἀπέναντι τοῦ ὁποίου ἐκλιναν γόνυ καὶ κεφαλὴν ἅπασαι αἱ ἐστεμμέναι κεφαλαὶ τοῦ κόσμου, αἵ περ ἐπὶ γονάτων μακρόθεν προσήρχοντο ἵν' ἀσπασθῶσι τὸν ἐπὶ τῶν παπικῶν ποδῶν ἱεροσύλως φερόμενον Σταυρὸν, δὲν διαφέρει ποσῶς τοῦ ξενικοῦ τίτλου «παπᾶς» ὅν περ φέρουσιν οἱ ἡμέτεροι ἱερεῖς, εἰμὴ ὡς τίτλος ὑπεροχῆς ! Ἡ μυστηριώδης σημασία τῆς λέξεως Καρδινάλιοι, οἱ ζῶντες οὗτοι στροφεῖς τῆς Ποντιφικῆς ἀρχῆς, οἵ, περ ἀξιούσιν, ὅτι εἶνε καὶ

αὐτοῦ τοῦ οὐρανοῦ οἱ ἐπίτροποι, οἱ ἐξαρχοί, ὅλα τὰ ἐξαιρετικά ταῦτα ὀνόματα, τὰ συμβούλια τοῦ κράτους, ὀνομαζόμενα σύνοδοι, ἡ περιβόητος *Ρόγα*, καὶ ἡ ἀπορρόφητικὴ ἐκείνη ἄβυσσος ἣν *Αταερίαν* ἐπικαλοῦσι, δὲν προσέλαβον τὰ παράδωξα ταῦτα ὀνόματα, εἰμὴ, ἵνα ἐκπλήττωσι καὶ ἐπισύρῃσι τὰ βλέμματα.

Γνωστὸν ὅτι ὁ Χριστὸς εἶπε τοῖς Ἀποστόλοις «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ καὶ ἐγὼ εἰμὶ μεθ' ὑμῶν ἕως τῆς συντελείας τῶν αἰώνων.» «Ὁ λαμβάνων ἐάν τινα πέμψω ἐμὲ λαμβάνει, ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων, λαμβάνει τὸν πέμψαντά με.» Ὁ Ἰησοῦς εἶπε τῷ Πέτρῳ «Δίδωμι ὑμῖν τὰς κλεῖδας τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ ὅσα ἂν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ.» Ἐπὶ τῶν χωρίων τούτων τῆς νέας Διαθήκης βασιζόμενοι διαπρεπεῖς καὶ θεοφόροι τινὲς Ποιμένες, οἱ περ δικαίως θεωροῦνται ὡς φωστῆρες τῆς Ἐκκλησίας, καθιέρωσαν καὶ ἐθεμελίωσαν τὴν διαδοχικὴν ὑπαρξιν τῶν λειτουργῶν, τῶν ποιμένων καὶ τῶν ἄλλων χρησίων ταγμάτων ἐν τῇ καθόλου ἐκκλησίᾳ. Τὴν ἄμεσον διαδοχὴν τῶν Ποιμένων, τῶν διαδεχομένων δῆθεν τοὺς Ἀποστόλους, ὡς οὗτοι διεδέχθησαν τὸν Χριστὸν, καὶ τὴν δύναμιν, ἣν ὁ Χριστὸς ἔδωκε τοῖς διαδόχοις αὐτοῦ τοῦ «λύειν καὶ δεσμεῖν τιμωρεῖν καὶ ἀφιέναι ἁμαρτίας», ταῦτα οἱ ἀναμάρτητοι Ποντίφικες ἀντικατέστησαν διὰ τῶν λέξεων «ποιεῖν καὶ καταστρέφειν,» ἀντιποιοῦμενοι τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνεγείρειν καὶ ἀνατρέπειν τοὺς θρόνους καὶ τοὺς βασιλεῖς. Ἡ ἀρχὴ τῆς θεοδότου διδασκαλίας τοῦ οὐρανοπέμπτου εὐαγγελίου εἶνε θεία ὡς τὸ φῶς· ἀλλ' ἡ παράνομος ἐξουσία καὶ δύναμις αἵτινες ἀπεπειράθησαν νὰ ὑποδουλώσωσι τὸ πνεῦμα καὶ τὸν νοῦν εἴτε ἐν τῇ Δύσει εἴτε ἐν τῇ Ἀνατολῇ εἶνε ἐφευρέσεως καὶ ἀρχῆς ἀνθρωπίνης.

Ἐπανερχόμενοι εἰς τὰ τῆς Τριδεντινῆς Συνόδου προσθέτομεν ὅτι, μετὰ τὰς ἀποφάσεις ἐκείνας, ἀνεγώρησαν οἱ ἡγεμόνες ὠργισμένοι, ἤρχισαν δὲ νὰ ὀπλίζονται τά-

χιστα καὶ διέταξαν τοὺς ἱεροκλήους νὰ παροτρύνωσι τοὺς λαοὺς ἀπὸ τοῦ Ἀμβρόσιου ὅπως θυσιάζωσι τὰ πάντα ὑπὲρ τῆς εὐαγγελικῆς θρησκείας.

Κατὰ τὴν ἐπιτοχὴν ταύτην ἀπέθανε καὶ ὁ Λούθηρος μὴ ἰδὼν τὴν ἀπὸ πολλοῦ ἐπαπειλουμένην κατατροφὴν, καθ' ἣν ἐξεργάγησαν δημόσιαι φλόγες ἀπὸ τοῦ ἐκ τεσσάρων καὶ εἰκοσιν ἐνιαυτῶν ἐναποκρυπτομένου σπινθῆρος.

Οἱ Διαμαρτυρόμενοι ὅθεν προσηκόντως παρεσκευάσθησαν, στρατὸν πολυάριθμον συναθροίσαντες, ὅστις καλῶς διοικούμενος, ἠδύνετο ἐν ἀκαρεῖ καθυποτάξαι τὴν Γερμανίαν ἅπασαν (τοῦ Λύτοκράτορος μὴ ὄντος ὡς ἔδει παρεσκευασμένου), εἰμὴ αἱ δεισιδαιμονίαι καὶ αἱ πρὸς ἀλλήλους διαιρέσεις ἡμπόδιζον αὐτοῦ. Τὸ ἐπόμενον ἔτος οἱ Διαμαρτυρόμενοι ἐξησθένησαν, ὁ δὲ ἐκλέκτωρ τῆς Σαξωνίας ἐρρίφθη εἰς τὰ δεσμά. Ὁ ἡγεμὼν τῆς Ἑσσης ἐπιθυμῶν εἰρήνην, προσῆλθε παρὰ τῷ αὐτοκράτορι καὶ ἐπεκαλέσθη τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ὁ αὐτοκράτωρ ὧν ἤδη ἄφροντις ἀπὸ τῶν ἐξωτερικῶν περισπασμῶν, πρὸς δὲ ἀποθανόντος Φραγκίσκου τοῦ Α' (ὡς καὶ Ἑρρίκου τοῦ Η' βασιλέως τῆς Ἀγγλίας), ἐπιθυμῶν δὲ νὰ περιορίσῃ καὶ τὰς διαφόρους Προτεστάντικας δοξασίας, ὅσον ἦτο δυνατόν, συνεκάλεσε Δίαιταν, ἢ Σύνοδον, κατὰ τὸ ἔτος 1547 καὶ ἀπήτησεν ἵνα ὑποταχθῶσιν οἱ Προτεστάνται τῇ ἐν Τριδέντῳ Συνόδῳ ἥτις, ὡς γνωστὸν, ἤρξατο τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς ἐν τῇ Τυρολικῇ ἐκείνῃ πόλει τὸ 1545 (τῇ 13ῃ 106ρίου) καὶ μετὰ πολλὰς ἀναβολὰς καὶ διακοπὰς ἐτελείωσε τὰς ἐργασίας αὐτῆς τῇ 1ῃ 106ρίου 1563. Τὸν ἐναρκτήριον λόγον τῆς Συνόδου ταύτης ἐξεφώνησεν ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Βιτόντου προσημιασθεὶς ὡς ἐξῆς. «Πολλαὶ Σύνοδοι, εἶπεν, ἐξεθρόνισαν βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορας καὶ ἀναγινώσκειται ἐν τῇ Αἰνεϊάδι ὅτι ὁ Ζεὺς συνεκάλεσε τὸ συμβούλιον τῶν θεῶν (ὑπονοῶν ὡς Δίᾳ τὸν Πάπην καὶ ὡς θεοὺς τοὺς ἀποτελοῦντας τὴν σύνοδον κληρικοὺς αὐτοῦ). Προβαίνων δὲ προσθέτει ὅτι σεῖς τὴν στιγμὴν

τῆς πλάσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς καταστροφῆς τῆς Πυργοποιίας ὁ Θεὸς ἐσκέφθη ὡς εἰς συμβούλιον καὶ ὅτι ὅλοι οἱ ἱεράρχαι ὤφειλον νὰ παρευρεθῶσιν ἐν Τριδέντῳ ὡς εἰς τὸν δούρειον ἵππον τῆς Τρωάδος. Τέλος προσέθετεν ὅτι ἡ θύρα τῆς Συνόδου καὶ ἡ τοῦ Παραδείσου ἦν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα. Κατ' αὐτὸν, τὸ ὕδωρ τῆς ζωῆς ἔρρεεν ἐξ αὐτῆς, καὶ ἐξ αὐτοῦ οἱ Πατέρες ὤφειλον νὰ ποτίζωσι τὰς καρδίας αὐτῶν ὡς γαίας ξηράς· ἀντὶ δὲ τούτου, τὸ ἅγιον πνεῦμα ἤθελεν ἀνοίξει αὐτοῖς τὴν γλῶσσαν ὡς τοῦ Βαλαάμ καὶ τοῦ Καϊάφα. Ὁ ἐπίσκοπος οὗτος ἦτο ἐκ Μιλάνου καὶ ὠνομάζετο Φρά-Κορνήλιος Μοῦσος. Ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ ὑπῆρχον πολλοὶ θεολόγοι καὶ ὀλίγοι ἱεράρχαι. Ὅλοι δὲ οἱ διδάσκαλοι ἦσαν ἐκ τοῦ τάγματος τοῦ ἁγίου Φραγκίσκου ἢ τοῦ ἁγ. Δομινίκου. Ἐν τῇ Συνόδῳ παρῆσαν ὁ σοφὸς Πέτρος Δανὲς, πρεσβυτῆς τῆς Γαλλίας, καὶ ὁ Νικόλαος Ψῶμ, ὃς κα' ἀφερόμενος μεθ' ὁρμῆς κατὰ τῶν καταχρήσεων τῆς ποντιφικῆς αὐλῆς, ἤκουσε παρὰ τοῦ Ἰταλοῦ ἐπισκόπου τοῦ Ὀρβιέτου τὸ «*Gallus Gantat*» — ὁ ἀλέκτωρ φωνάζει. Ὁ Δανὲς ὁμῶς εὐφρῶς καὶ εὐγενῶς λίαν ἀπεκρίθη «*Εἴθε εἰς τὴν φωνὴν ταύτην τοῦ ἀλέκτορος νὰ μετανοήσῃ ὁ Πέτρος*».

Ἐκ τῆς ἱστορίας καταφαίνεται, ὅτι ἡ Ῥώμη ἐπνιξεν ἐπὶ αἰῶνας ὑπὸ τὴν πορφύραν τοῦ ποντιφικάτου τὰς παραδόσεις τοῦ ἀποστολικοῦ βίου αὐτῆς. Ἐν τινι διατάξει Νικολάου τοῦ Γ' εὕρισκομένη ἐν τῇ 92 παραγράφῳ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου λέγεται: «Πασίδηλον, ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ κρίνῃ τὸν Ῥωμαῖον Ποντίφικα, διότι εἶνε θεός.» Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἐν τινι θεσπίσματι Γρηγορίου τοῦ Θου', ὅπερ κατεχωρισμένον ὑπάρχει ἐν ταῖς παπικαῖς ἐπιστολαῖς, ἐν τῷ περὶ πρωτείων κεφαλαίῳ ἀναγινώσκονται τὰ ἐπόμενα. «Ὁ Θεὸς ἐποίησε δύο μεγάλους φωστῆρας διὰ τὸ στερέωμα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἦτοι καθίδρυσε δύο ἐξουσίας, τὴν ποντιφικὴν καὶ τὴν βασιλικὴν· ἀλλ' ἡ τὰ πνευματικὰ διέπουσα ἐστὶ μεγαλύτερα, ἡ δὲ τῶν ὑλικῶν πραγμάτων ἄρ-

χουσα ἐστὶ μικρότερα· διὰ τοῦτο πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ὅτι μεταξὺ τῶν Ποντιφικῶν καὶ τῶν βασιλέων ὑπάρχει τόση διαφορά, ὅση μεταξὺ ἡλίου καὶ σελήνης· ἐννοοῦμεν (προσθέτει) ὅτι πᾶν ἀνθρώπινον πλάσμα ὑποτάσσεται τῷ ὑπερτάτῳ Ποντίφικι, καὶ ὅτι δύναται (κατὰ τὴν ἐπιστολὴν Ἰννοκεντίου τοῦ Γ' ἐν τῷ περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν εἰσοδημάτων κεφαλαίῳ) δυνάμει τῆς πληρεξουσιότητος καὶ ὑπερτάτης αὐτοῦ ἐξουσίας νὰ διαθέσῃ ὅπως βούλεται τὸ φυσικὸν καὶ θεῖον δίκαιον.

Τῆς Τριδεντινῆς Συνόδου ματαιωθείσης, ἐπεχείρησεν ὁ αὐτοκράτωρ δι' ἄλλου μέσου εἰρηνεῦσαι τὴν Γερμανίαν· ὅθεν ἐξελέχθησαν δύο καθολικοὶ ἱερεῖς καὶ διαμαρτυρούμενός τις ἱεροκέρυξ Ἰωάννης Ἀγρίκολας, οἵτινες συνέταξαν βιβλίον, ἀμφοτέρας τὰς μερίδας δυσχερεστῆσαν· τοὺς μὲν Διαμαρτυρομένους ἅτε δεχόμενον πάντα τὰ τῆς Λατινικῆς ἐκκλησίας, τοὺς δὲ Παπιστὰς ὡς ἀπορρίπτον πολλά τῶν δογμάτων. Ἡ συλλογὴ αὕτη, ἣτις ὠνομάσθη *inlet*, διαμέσου ἡ διαμέσον, ἀπεκρούσθη ὑπὸ τῶν πλείστων πόλεων, τὸ δὲ Μυχδεβούργον καὶ πόλεμον ἐκήρυξεν ὅστις μετὰ τρία ἔτη κατέκαυσε τὰ τροπαια τοῦ Αὐτοκράτορος.

Δὲν εἶνε ἔργον τῆς παρούσης συντόμου ἀφηγήσεως, ἵνα ἀριθμήσωμεν λεπτομερῶς ὅσα κακὰ διὰ Μυρικίου τοῦ τῆς Σαξωνίας ἐκλέκτορος ἐνεποίησαν τῷ Καρόλῳ οἱ Προτεστάνται, ἐξ ὧν συναισθανθεὶς τέλος οὗτος, ὅτι τῶν ἀδυνάτων ἦν ἀντιστῆναι κατὰ πάντων τούτων, ἐλευθεροῖ τὸν δοῦκα τῆς Σαξωνίας, καὶ τὸν ἡγεμόνα τῆς Ἑσσης· εἰρηνεύει ἐν Ποσένῳ τὸ ἔτος 1552 καὶ μετὰ τρία ἔτη γίνεται ἡ ἐν Αὐγούστῃ θρησκευτικὴ εἰρήνη, ἥς τὰ κυριώτερα κεφάλαια εἰσὶ τὰ ἐφεξῆς «Αἱ πόλεις αἱ δεχθεῖσαι τὴν Αὐγούσταϊν ὁμολογίαν, πρὸς δὲ καὶ αἱ μείνασαι ἐν τῇ παλαιᾷ ἀπολαμβάνουσιν ἴσην ἐλευθερίαν, ἐξαιρουμένων τῶν ἐχουσῶν οὐδέτερον θρήσκευμα. Ὡς οἱ Προτεστάνται θέλουσι νέμεσθαι τὰ εἰσοδήματα τῶν δημευθέντων ἱερατικῶν κτημάτων· γ' ἕκαστος θὰ πιστεύῃ, ὅτι δοξάζει.»

Ὡς ὁ πόντος μετὰ σφοδρότατον κλύδωνα εἰσέτι ἱκανὸν χρόνον ὕστερον κυματίζει, οὕτως οὐδὲ αἱ καρδίαι τῶν διαφορομένων, ἐπὶ πολὺ παραχθῆσαι, ἠδύναντο εἰσάπαξ καθησυχάσαι· μῖσος ἄσποιδον καὶ ἔχθρα θηριώδης ἐνυπῆρχον εἰς τὰς θρησκευτικὰς ταύτας φατρίας, ὅθεν καὶ ἀμοιβαίως φόβος κατεῖχεν αὐτάς. Πᾶς ταχυδρόμος καὶ πᾶσα στρατολογία ἠπεῖλει αὐτοὺς διὰ νέας συνωμοσίας καὶ συμμαχίας· ὅπου συνέζων Καθολικοὶ καὶ Διαμαρτυρόμενοι ἦσαν πρὸς ἀλλοὺς εἰς ἐχθίστην διχόνοιαν· ἡ ἰσχυρὰ μερίς κατεδίωκε πάντοτε καὶ πανταχοῦ τὴν ἀσθενεστέραν· ὅθεν νέαι μεμφιμοίραι καὶ νέα συμβούλια.

Πάπας Πίος ὁ Δ' ἠναγκάσθη νὰ καλέσῃ πάλιν ἐν Τριδέντῳ τὴν πρὸ μικροῦ ἕνεκα τοῦ πρὸς τὸν Κάρολον πολέμου τοῦ Μαυρικού διαλυθεῖσαν Σύνοδον· αἱ συζητήσεις ταύτης ἤρξαντο τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1502 καὶ ἐπερατώθησαν τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1518. Τὸ ἀποτέλεσμα δὲ τῆς συνόδου ταύτης, ἐπὶ 16 ὅλα ἔτη διαρκεσάσης, ὑπῆρξεν ὅλως ἀσύμφωνον πρὸς ἃς ἐλπίδας εἶχον ἀμφοτέρω τὰ μέρη, καθότι οἱ Πάπαι τὸ πᾶν ἐθυσίαζον διὰ τὴν ἀκερχειότητα καὶ σωτηρίαν τῆς ἰδίας ἐκυτῶν δυνάμεως· χάρις εἰς ἐπιδειξιότητα δολίαν ἢ τῆς Ῥώμης ὁμολογία οὐδεμίαν ἔπαθεν ἀλλοίωσιν καὶ ὁ κληρὸς αὐτῆς ἐξωλέστερος ἀπέβη μὴ εἰσακουσθεῖσης τῆς εὐχῆς τοῦ σοφοῦ Γαλάτου, νὰ ἐξυπνήσῃ δηλ. «Ὁ Πέτρος εἰς τὴν φωνὴν τοῦ ἀλέκτορος.» Ἡ σύνοδος ἔθεν αὕτη, ἀντὶ νὰ συνάψῃ τὰ διεστῶτα, ἐμεγάλυνε τὸ μεταξὺ αὐτῶν χάσμα δι' ἀνηκούστων ἀφορισμῶν κρατύνασθαι ἐπὶ μᾶλλον τὴν Ποντιφικὴν ἀρχήν.

Τὸν Φερδινάνδον ἀποθανόντα εὐθὺς μετὰ τὴν ἐν Τριδέντῳ Σύνοδον, διεδέξατο ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Μαξιμιλιανὸς ὁ Β', ὅστις διὰ πολλὰς αἰτίας τοσαύτην ἔδειξε συγκατάθεσιν εἰς τοὺς εὐαγγελικοὺς, ὥστε ἐσυγχώρησεν εἰς τοὺς εὐγενεῖς τῆς Αὐστρίας, ἵνα εἰσαγάγῃσιν εἰς τὰ ὑποστατικὰ αὐτῶν τὴν Μεταρρύθμισιν· ἀλλ' ὁ διαδεξάμενος αὐτὸν Ῥοδόλφος κατέπαυσε τὴν μεταρρύθμισιν,

ἀπηγόρευσε τὴν ἐν Βιέννῃ διδασκαλίαν αὐτῆς, ἐδίωξεν ἅπαντας τοὺς εὐαγγελικοὺς ἱεροκλήρυκας καὶ ἐστέρησε τοὺς Λουθηρανούς τῶν πολιτικῶν ἀξιομάτων· τὸ δ' ἀποτέλεσμα τῆς σκληρᾶς ταύτης καταπίεσεως βεβαίως ἦτο ἡ στάσις. Μεγάλως ὅθεν παραχᾶς προκαλείσαντες ἐν Ἀκυϊτγράνῳ (1581) καὶ Δαναβέργῃ φοβούμενοι δὲ μὴ ὑπὸ τῶν παπιστῶν γένηται τις αὐτοῖς παραθίασις, ἔκριναν ἀναγκαῖον, ἵνα συνδέσνυνται καὶ συμμαχίαν κατὰ τὴν προηγηθεῖσαν ἐκείνην Σμαλκαλδικὴν ἀντιστάσει πρὸς τὰς πανουργίας καὶ ἐξουρέσεις τῶν ἀντιπάλων. Τῆς συμμαχίας ταύτης, τῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα εὐαγγελικῆς ἐνώσεως ἐγνωσμένης, ἀρχηγοὶ ἐγένοντο ὁ ἐκλέκτωρ τοῦ Παλτινάτου καὶ τῆς Οὐίτεμβέργης, μέλη δὲ ἦσαν πολλοὶ τῶν κομήτων καὶ μαρκεσίων. Κατὰ τὸ 1608 εἰσβαλόντες οὗτοι εἰς τὴν Ἀλσατίαν ἐδῆρουν τὴν χώραν καὶ λεηλατήσαντες διὰ παλαιὰν φιλεκδικίαν πολλὰς παροικίας τῶν Ἀρχιεπισκόπων ἐστρατοπέδευσαν ἐν Ἰουλίᾳ τὸ 1610. Ὀλίγον ὕστερον ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ματθίου κατὰ τὸ ἔτος 1617 οἱ παπισταὶ ἐκ βαδίουργίας τῶν Ἰησουϊτῶν κατηδάφισαν ἐν Βοημίᾳ ἐκκλησίας τινὰς τῶν Διαμαρτυρομένων, οἵτινες ἀντεκδικούμενοι κινεῦσι στάσιν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, ῥίπτουσιν ἐκ τῶν παραθύρων τρεῖς ἡγεμόνας τῆς Πράγας καὶ ζητοῦσι βυήθειαν ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν Προτεσταντῶν. Ἐκ τῶν Βοημικῶν τούτων παραθιάσεων ἐξερράγη ἀπὸ τὸ ἔτος 1618 ἕως 1648 τριακονταετῆς πόλεμος, ὅστις παρ' ὀλίγον ἐστέρει τοὺς Διαμαρτυρομένους Γερμανοὺς τῆς ἀνιξαρτησίας αὐτῶν, εἰμὴ Γουσταῦος Ἀδόλφος, βασιλεὺς τῆς Σουηδίας, ἀνὴρ τολμητίας καὶ ἐμπειροπόλεμος, ἀνθίστατο. Ὁ πόλεμος οὗτος ἐπὶ 30 ὅλα ἔτη διαρκέσας ἐτελέσθη διὰ θρησκευτικῆς εἰρήνης, καθ' ἣν οἱ Λουθηρανοὶ καὶ οἱ Καλβινισταὶ ἐπέτυχον ἐλευθερίαν καὶ πλήρη ἐξάσκησιν τῆς ἰδίας αὐτῶν θρησκείας, τὴν εἰρήνην δὲ παρεδέξατο ἅπασα ἡ Εὐρώπη ἐκτὸς τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου τοῦ Ι' διὰ βούλλας ἢ ἐγκυκλίου ἀνακηρύξαντος τὰς συνθήκας ταύτας ἀ-

νισχύρους, ακύρους, θεοκαταράτους, αδί-
κους, υπαγορεύσεις του Σατανά! καὶ τῶν
ἀγγέλων αὐτοῦ κακῶν πνευμάτων.

Οὕτως ἡ πυρίπιστα αὕτη καὶ ἐξάκου-
στος γενομένη θρησκευτικὴ εἰρήνη κατέ-
παυσε καὶ κατεπράυνε μετ' ὀλίγον τοὺς
θρησκευτικούς διωγμούς, τὴν θρησκευτι-
κὴν ἢ ἀντιδύξαστικὴν ἀντιπάθειαν. Ἐκτοτε
δὲ παύει καὶ ἡ ὑπεροχὴ ἢ μᾶλλον τὸ στά-
διον τῆς ἐκκλησιαστικῆς μεταρρυθμίσεως,
καὶ τοὶ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς ἐξακολου-
θοῦσιν.

Δ. Χαριχλῆς.

ΠΕΡΙ ΟΡΑΣΕΩΣ

ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ ΑΥΤΗΣ ΠΑΡ ΑΝ-
ΘΡΩΠΩ ΚΑΙ ΖΩΟΙΣ.

(Συνέχεια.)

Ἐπειδὴ σκοπὸς ἡμῶν εἶναι νὰ ἐκθέσωμεν
ὅσον ἔνεστι συντομώτερον τὴν κατασκευὴν
τοῦ ὀργάνου τῆς ὁράσεως παρ' ἀπάσαις ἐν
γένει ταῖς τάξεσι τῶν ζώων, ὁ δὲ ἡμέτερος
ὀφθαλμὸς ὡς γνωστότερος ἔπρεπε νὰ χρη-
σιμεύσῃ ἀπλῶς ὡς ὑπόδειγμα, διὰ τοῦτο ἐν
τῇ περιγραφῇ αὐτοῦ παρελείψαμεν πολλὰ
οὐσιώδη, ἅτινα θὰ ἦσαν βεβηλῶς ἀπαραίτη-
τα, ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἐπιχειρήσωμεν ἐντελῆ
τοῦ ὀργάνου τούτου ἐκθεσιν παρ' ἀνθρώπῳ.
Ἄλλως τε παρεμείναμεν μακρότερον ἴσως
τοῦ δέοντος εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ σχηματι-
σμοῦ τῆς εἰκόνης ἐν τῷ ὀφθαλμῷ καὶ τῆς
διευθετήσεως αὐτοῦ· τοῦτο ὅμως ἐγένετο,
διότι, ὡς θέλομεν ἰδεῖ καὶ κατωτέρω, τὰ
δύο ταῦτα δὲν εἶναι ἀποκλειστικὰ προνόμια
τοῦ ἀνθρωπίνου ὀφθαλμοῦ, ἀλλ' εὐρίσκον-
ται καὶ παρ' ἄλλοις ζώοις, πολλάκις μᾶ-
λιστα ἐντελέστερα ἢ παρ' ἀνθρώπῳ. Τοῦ-
ναντίον αἱ κατώτεραι τάξεις τῶν ζώων ἔ-
χουσιν ὀφθαλμοὺς παρ' οἷς ὅχι μόνον ἵχνος
τρόπου τινὸς διευθετήσεως δὲν ὑπάρχει,
ἀλλὰ καὶ παρ' οἷς ὁ σχηματισμὸς εἰκόνης

ἐν τῷ ὀφθαλμῷ κατὰ τοὺς γνωστοὺς τοῦ-
λάχιστον νόμους τῆς ὀπτικῆς ἀποβαίνει ἐκ
τῶν προτέρων ἀδύνατος.

Ταῖς ἀναριθμηταῖς τάξεσι τοῦ ὑπεράντου
βασιλείου τῶν ζώων, ὧν τοὺς ὀφθαλμοὺς
πρόκειται νὰ ἐξετάσωμεν, διαιροῦσιν οἱ νε-
ώτεροι Ζωολόγοι εἰς ἑπτὰ μεγάλας *Διαιρέ-
σεις* (*Divisions*), ἢ *Τμήματα*. Ἐκ τούτων ἡ
πρώτη, ἢ καὶ κατωτέρα, περιλαμβάνει τὰ
Πρωτόζωα, ἡ δευτέρα τὰ *Κοιλεντέρατα*
(ἢ *ζωόφυτα*), ἡ τρίτη τὰ *Ἐχινodέρματα*,
ἡ τετάρτη τοὺς *Σκώληκας*, ἡ πέμπτη τὰ
Ἀρθρόποδα, ἡ ἕκτη τὰ *Μαλάκια*, ἡ ἑβδό-
μη τὰ *Σπορθηλιώτα*.

Ἐκάστη τῶν διαιρέσεων τούτων ὑποδιαι-
ρεῖται εἰς διαφόρους κλάσεις, τάξεις, οἰκο-
γενεῖς, γένη καὶ εἶδη ὡς διδάσκει ἡ Ζωο-
λογία.

Ἐφ' ὅσον κατερχόμεθα εἰς τὰς κατωτέ-
ρας τάξεις τῶν ζώων ἡ μυστηριώδης ἐκείνη
δύναμις ἣν ὀνομάζομεν *Ζωὴν* ἐξουδετεροῦ-
ται. Ἐνθ' ἡ λ. γ. παρ' ἀνθρώπῳ καὶ τοῖς ἐν-
τελεστέροις ζώοις αὕτη ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς
ὑπάρξεως καὶ καλῆς καταστάσεως ὀργάνων
τινῶν, ἅτινα διὰ τὴν μεγίστην αὐτῶν ση-
μασίαν ὀνομάζομεν *εὐγενῆ*, ὡς λ. γ. τοῦ
ἐγκεφάλου, τῶν πνευμόνων ἢ τῆς καρδίας,
παρὰ τοῖς ἀτελέσι ζώοις οὐδὲν τούτων πα-
ρατηρεῖται. Τὰ πρωτόζωα δύναται τις νὰ
διαιρέσῃ εἰς ὅσα θέλει τμήματα, τοῦτο
πράττων οὐδὲν ἄλλο κατορθοῖ ἢ νὰ διαιρέ-
σῃ τὸ ἐν ἄτομον εἰς δύο ἢ πλείότερα. Γνω-
στὴ ἐπίσης εἶναι ἡ ἐλαστικότητα τῆς ζωῆς
τῶν σκωλήκων. Ὁ ἄριστος Γένευσ Ζωολό-
γος *Claparède* ὅστις μετὰ μεγίστης ὑπο-
μονῆς ἐπεχείρησε νὰ κόπῃ ἀλληλοδιαδό-
χως σκώληκας εἰς δύο, τέσσαρα κλπ. μέρη,
ἐπὶ τέλους ἐβαρύνθη, διότι εἶδεν ὅτι διὰ τοῦ
τρόπου τούτου δὲν ἔπραττεν ἄλλο, εἰμὴ νὰ
πληθύνῃ τὸ μισαρὸν τῶν σκωλήκων γένος.
Ἐκ τούτου ἐξάγομεν ὅτι παρὰ τοῖς κατω-
τάτοις ζώοις τὰ ὄργανα εἰσὶ μεμιγμένα ἐν
τῷ σώματι, ἀδιακρίτως οὕτως, ὥστε καθ' ἐν
μόριον αὐτοῦ εἶναι αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἐπιδε-
κτικὸν ζωῆς. Τοῦτο καθίσταται ἔτι πιθανώ-
τερον ὅταν σκεφθῶμεν ὅτι τὰ πρωτόζωα δύο-